

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวของเจ้าหน้าที่แนะแนว
ประจำศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา
ค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีสาระสำคัญแบ่งออกเป็น
8 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการแนะแนว
2. ประเภท ผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมายของการแนะแนว
3. บริการที่สำคัญของการแนะแนว
4. ความแตกต่างของงานแนะแนวในระบบโรงเรียนกับงานแนะแนวนอก
ระบบโรงเรียน
5. คุณลักษณะของนักแนะแนว
6. หลักเกณฑ์ในการประเมินผลบริการแนะแนว
7. คุณค่าของบริการแนะแนว
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว

1. ความหมายของการแนะแนว

สุรท เจริญสุข (2520) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวคือ วิธีการช่วย
เหลือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จและเกิดความสุข ความ
พอใจ การช่วยเหลือจะอยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นการบอกให้ทำตาม ไม่แนะแนวให้ปฏิบัติตาม
ไม่ออกคำสั่งหรือบังคับให้ทำตาม และไม่แทนหรือช่วยแก้ปัญหาให้

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2522) ได้สรุปการแนะแนวว่า คือกระบวนการช่วย
เหลือนักเรียนหาวิธีช่องทางที่จะใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและ

สังคมที่มากที่สุด และรู้จักเลือกตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ใต้อย่างฉลาด มีเหตุผลและถูกต้อง นอกจากนั้นการแนะนำยังช่วยให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใต้อย่างเหมาะสม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถาบันต่างๆ ใต้อย่างดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ใต้อย่างมีความสุข

จาเนียร์ ช่วงโชติ (2525) ใต้ให้ความหมายของการแนะนำว่า หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนให้รู้จักเข้าใจตนเอง โลกที่เขาอยู่และบุคคลอื่นๆ ที่ต้อง เกี่ยวข้องด้วย ใต้สามารถช่วยเหลือตนเองหรือนำตนเองใต้อย่างฉลาด สามารถพัฒนาตนเอง อย่างเต็มทีทุกด้าน สามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สุรรัตน์ บูรณวัฒน์ (2526) สรุปความหมายของการแนะนำว่า การแนะนำ เป็นการบริการที่จัดขึ้นเพื่อบุคคลทุกคนไม่เลือกเพศ วัย ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมชนิดใดเพื่อช่วยใต้ บุคคลเหล่านั้นใต้พัฒนาทักษะที่สำคัญ 3 ด้านคือ

1. การรู้จักตนเอง คือ การรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด รวมทั้งขอบเขตจำกัดต่าง ๆ ของตนเอง และยอมรับลักษณะนั้น
2. การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม คือการรู้จักวิธีที่จะดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมใต้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข
3. การรู้จักตัดสินใจในการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง คือการมีความเชื่อมั่นใน ตนเองรู้จักใช้สติปัญญา ความสามารถของตนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ใต้อย่างฉลาดและเหมาะสม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2529) สรุปความหมายของการแนะนำว่า การแนะนำ เป็นกระบวนการเพื่อช่วยใต้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมใต้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อใต้บุคคลนั้นสามารถช่วยตนเอง นำตนเอง ปรับตนเองใต้อย่างเหมาะสม ตลอดทั้ง สามารถป้องกันปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองใต้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัชรินทร์ ทรัพย์มี (2531) ใต้ให้ความหมายของการแนะนำว่า การแนะนำเป็น กระบวนการช่วยเหลือบุคคลใต้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อใต้เขาสามารถนำตนเองใต้

เป็นต้นว่า ตัดสินใจที่จะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไร หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและได้พัฒนาตนเองได้ถึงขีดสุดทุกด้าน

Robert H. Knapp (1973) สรุปว่า การแนะแนวเป็นกรรมวิธีที่ซับซ้อนที่ช่วยให้ความต้องการของนักเรียนประสบผลสำเร็จ ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเอง รู้จักเลือก และรู้จักปรับตัวทั้งงานด้านการเรียน สังคม ความประพฤติ อารมณ์ สุขภาพ อาชีพ รวมตลอดถึงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การแนะแนวเป็นกรรมวิธีหรือกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และเป็นกระบวนการที่ต้องทำติดต่อกันเพราะความเจริญเติบโตของนักเรียนต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา

Carroll H. Miller (1976) ให้คำจำกัดความของการแนะแนวว่าการแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนการอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสม

Arthur J. Jones (1980) ได้อธิบายว่า การแนะแนวหมายถึงการที่บุคคลหนึ่งได้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยมีมุ่งหมายจะช่วยให้บุคคลนั้นเจริญงอกงามสามารถรับผิดชอบตนเองได้อย่างดีที่สุดในบริบทที่มีขอบเขตครอบคลุมไปถึงโรงเรียน ครอบครัว วงการธุรกิจ โรงงานอุตสาหกรรม โรงพยาบาล วงการปกครอง หรือแม้แต่ที่ชุมชน อาจสรุปได้ว่า การแนะแนวเกิดขึ้นทุกหนทุกแห่งที่ต้องการความช่วยเหลือ และมีบุคคลที่สามารถจะให้ความช่วยเหลือ

William M. Proctor (1983) ได้อธิบายความหมายของการแนะแนวว่า การแนะแนวคือบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ทั้งที่ยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียน และที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อช่วยให้เขาสามารถปรับตนได้ดีที่สุด รู้จักตัดสินใจในการเลือกอาชีพและอยู่อย่างมีความสุข

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการในการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างต้องแท้เข้าใจสังคม สิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมสิ่งแวดล้อม และกำหนดทางเลือกและตัดสินใจได้ว่า ตนเองควรจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไร หรือจะแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตอย่างไร จึงจะเหมาะสมและประสบความสำเร็จความสุขความสำเร็จในชีวิต

2. ประเภท ผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมายของการแนะแนว

คมเพชร นัตรศุภกุล (2529) ได้จัดประเภทของงานแนะแนวในระบบโรงเรียนไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา (Education Guidance) หมายถึงกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลให้ได้รับความสำเร็จทางการศึกษาตามความสามารถของเขาในบางครั้งการที่บุคคลใดก็ตามไม่สามารถจะประสบความสำเร็จได้นั้น อาจจะเป็นเพราะมีอุปสรรคหรือปัญหาต่าง ๆ เช่น เลือกเรียนวิชาที่ไม่เหมาะสม ขาดวิธีการเรียนที่ดี ขาดจุดมุ่งหมายการศึกษาที่จะทำห้มีความกระตือรือร้นในการเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงควรจะมีการจัดบริการแนะแนว เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลดน้อยลง หรือหมดไป

2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึงกระบวนการที่จะช่วยเหลือบุคคลให้สามารถมีอาชีพที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามความต้องการ ดังนั้น กระบวนการแนะแนวอาชีพนั้น จะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและต้องใช้เวลาเพราะจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่การพิจารณาตัวบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสนใจ

ความถนัด ความสามารถหรือสติปัญญา เศรษฐกิจ และอื่นๆ ที่สำคัญ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้น มาพิจารณาว่า ผู้เรียนควรจะเลือกอาชีพอะไร หลังจากตัดสินใจก็จะต้องให้ข้อมูลว่า ผู้เรียน ต้องเตรียมตัวเพื่ออาชีพใดวิธีใด เช่น เข้ารับการอบรม เข้าเรียนในสถาบันต่าง ๆ หรือ เข้าทำงานเลยโดยการฝึกฝน นอกจากนี้แล้ว ถ้าเป็นไปได้ ผู้เรียนจะต้องมีโอกาสดำเนินงานจริงๆ และมีผู้ช่วยในการเจริญก้าวหน้าตลอดจนประสบความสำเร็จกระบวนการแนะแนวอาชีพ นั้น จะต้องมี การให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพร่วมอยู่ด้วย (Vocation Counseling)

3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Guidance)

เป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคล ให้สามารถดำรงชีวิตของตนได้อย่างมีความสุขใน สังคมสาเหตุเนื่องมาจากการที่บุคคลอาจประสบความยุ่งยาก ในการดำเนินชีวิต เช่น การ เลือกคบเพื่อน การเลือกคู่ครอง ความเป็นปมด้อยต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวและอื่น ๆ ถ้าบุคคล มีความทุกข์จากปัญหามากเกินไป ย่อมทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้ ใน ทางตรงกันข้ามได้รับการแนะแนวและแก้ไขปัญหาก็ จะจะมีโอกาสกระทำสิ่งต่างๆ ในชีวิต อย่างประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534) ได้จัดประเภทของงานแนะแนวการศึกษา นอกโรงเรียนไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การแนะแนวการศึกษา เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลในเรื่อง ของการศึกษา การเลือกแผนการเรียน การลงทะเบียน การรู้จักโลกกว้างทางการศึกษา การปรับตัวทางการศึกษา การเลือกตัดสินใจอย่างฉลาดในการวางแผนชีวิตทางการศึกษา ตามสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน จนประสบความสำเร็จทาง การศึกษา
2. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลในเรื่อง เกี่ยวกับวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ การปรับตัวทาง อาชีพ และให้มีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน จนประสบความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพ
3. การแนะแนวเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะตัว เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือ บุคคลในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล เช่น การคบเพื่อนต่างเพศ ความขัดแย้งกับ บุคคลในครอบครัว การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง สุขภาพอนามัย ฯลฯ

4. การแนะนำการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในเรื่องการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาตนเองให้มีความเจริญทั้งร่างกายและจิตใจ มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สำหรับงานแนะนำในระบบโรงเรียน ผู้รับบริการหรือกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนหรือนักศึกษาในสถานศึกษานั้น แต่สำหรับงานแนะนำการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534) ได้กำหนดผู้รับบริการ หรือกลุ่มเป้าหมายของการแนะนำการศึกษานอกโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เด็ก เยาวชน และประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 เด็กและเยาวชนที่จบประถมศึกษาแล้วและไม่ได้ศึกษาต่อ
 - 1.2 ประชาชนในวัยแรงงานที่ยังว่างงาน
 - 1.3 ประชาชนที่ประกอบอาชีพแล้วแต่ต้องการพัฒนาอาชีพเดิมหรือเปลี่ยนอาชีพใหม่
 - 1.4 ประชาชนที่ว่างงานตามฤดูกาลและทำงานต่ำกว่าระดับ
 - 1.5 ประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการการศึกษานอกโรงเรียนทุกประเภท
 - 1.6 ประชาชนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เช่น ประชาชนกลุ่มผู้ยากไร้ในชนบท คนพิการ ชาวไทยต่างวัฒนธรรม ผู้สูงอายุ ฯลฯ
2. กลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่ นักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในระบบโรงเรียน

3. บริการที่สำคัญของการแนะนำ

คมเพชร จัตรสุภกุล (2529) ได้แบ่งบริการแนะนำออกเป็นบริการ ดังนี้

1. บริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) บริการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคลที่จะมาใช้บริการแนะนำ เช่น ในโรงเรียนก็มีการหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ในสถานสงเคราะห์ก็ควรจะมีข้อมูลต่าง ๆ

เกี่ยวกับบุคคลที่มารับการสงเคราะห์ ทั้งนี้ก็เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจในตัวบุคคลที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างดีพอ และมีความถูกต้องเชื่อถือได้ วิธีการที่จะหาข้อมูลนั้นจะได้จากเทคนิคและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางการแนะแนว เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การใช้ระเบียบวิธีแบบผสม ระเบียบพฤติกรรม การให้คำปรึกษา การใช้สิ่งพิมพ์ ฯลฯ

2. บริการสนเทศ (Information Service) จุดมุ่งหมายของบริการสนเทศนี้ มุ่งที่จะให้ผู้รับบริการแนะแนวทั้งหลายได้รับข้อสนเทศ (ข้อสนเทศ คือ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข่าวสารรายละเอียดต่าง ๆ) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของบุคคลเหล่านั้น การที่ต้องงาให้บริการสนเทศนั้นก็เพราะว่าบุคคลที่จะตัดสินใจทำอะไรก็ตาม ถ้าขาดรายละเอียดที่เป็นประโยชน์แล้วจะทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

สำหรับการให้ข้อสนเทศนั้น ก็อาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การประชุมพิเศษ การปาฐกถา การอภิปราย การจัดนิทรรศการ ทำจุลสาร วารสารต่างๆ การให้ดูภาพยนตร์ ภาพนิ่ง สไลด์ หรือการไปทัศนศึกษาในที่ต่าง ๆ การที่บุคคลทั้งหลายมีโอกาสดำเนินการให้ข้อสนเทศ ที่ถูกต้องมากเท่าไร ก็จะทำให้เขาเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่จะมาเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขามากขึ้น และเขาจะได้รับผลประโยชน์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตที่ผิดพลาดเพราะความไม่รู้น้อยลง นอกจากนี้ เขาอาจจะประสบความสำเร็จในชีวิตมากขึ้นด้วย

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) จุดมุ่งหมายของบริการนี้ คือ ต้องการช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาต่าง ๆ ให้สามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในชีวิตได้ การให้บริการให้คำปรึกษานี้ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก และเป็นหัวใจของการแนะแนวเลยก็ว่าได้ ทั้งนี้ เพราะการแนะแนวเชื่อว่า คนเราจะต้องประสบปัญหาทุกคน และทุกคนก็ต้องการการแก้ไข เพื่อจะแก้ปัญหาหมคไป ซึ่งเขาก็มีโอกาสดำเนินการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลหลายคน ถึงอย่างไรก็ตาม วิธีการให้คำปรึกษานั้น เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มีทฤษฎีเป็นที่ยึด มีเทคนิคที่จะนำไปใช้ช่วยบุคคลได้อย่างมีวิธีการที่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้แล้ว ผู้ที่ให้บริการให้คำปรึกษานั้น จะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนรู้อันระดับสูงมีการฝึกฝนอบรมกันอย่างดี เพราะเราถือว่าการให้คำปรึกษานั้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) ถ้าใครก็ตามที่ไม่เคยเรียนและฝึกอบรม จะไม่ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีความสามารถในการให้คำปรึกษาได้เลย

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) บริการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพิจารณาตนเองให้อยู่ในสภาพการณ์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้าน

อาชีพ ด้านการศึกษาอย่างเหมาะสม ดังนั้น บริการนี้จึงมีหน้าที่ช่วยบุคคลให้เรียนได้ตรงกับความถนัด ความสนใจประกอบอาชีพที่ตรงกับความสามารถ เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตได้เหมาะกับตนเอง การที่จะช่วยให้บุคคลได้จัดวางตัวเขาให้ได้ถูกต้องนั้น จำเป็นจะต้องให้เขาได้สำรวจสิ่งแวดล้อมตัวเอง โดยอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ทำงานด้านการแนะแนว เช่น จัดหางานพิเศษต่าง ๆ ให้ทำเพื่อเป็นการหาประสบการณ์ที่จะตอบปัญหาว่าเขาควรจะทำอะไรจึงจะดีที่สุดสำหรับตัวเขา ช่วยให้นักเรียนเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตร อันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านศักยภาพในตัวเอง ให้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม จัดหาให้บุคคลได้เรียนหรือฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมกับตัวเขา เพื่อจะได้ออกไปประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จ

5.บริการติดตามผล (Follow-up Service) จุดมุ่งหมายของบริการนี้จัดขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือบุคคลหลังจากที่มารับการแนะแนวไปแล้ว เพื่อจะดูว่าเขาสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขปัญหาได้ กระทำได้ดีเพียงใด ถ้าทำไม่ได้ มีอุปสรรคอะไร และจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง และกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2534) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียนไว้คล้ายคลึงกับงานแนะแนวในระบบโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. บริการสำรวจข้อมูลตนเอง

ความหมาย

เป็นบริการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้รับบริการแนะแนวทั้งสามด้านตามกระบวนการคิดเป็น คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมและข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งสามด้านมาวิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของบริการสำรวจข้อมูลตนเอง

1. เพื่อให้มีข้อมูลใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้รับบริการแนะแนวได้รู้จัก

และเข้าใจตนเองดีขึ้น เข้าใจสิ่งควมสิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งควมสิ่งแวดล้อมได้

2. เพื่อให้ผู้รับบริการแนะแนวได้รู้จักนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งสามด้านมาวิเคราะห์และตัดสินใจ เลือกศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

3. เพื่อให้มีข้อมูลในการวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน หรือกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทอื่น

หลักการสำรวจข้อมูลตนเอง

1. ข้อมูลที่สำรวจได้และนำมาวิเคราะห์เพื่อให้บริการแนะแนว จะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ สามารถตรวจสอบได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลแต่ละประเภท ต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและตรงตามวัตถุประสงค์

3. ข้อมูลที่สำรวจได้ต้องนำมาวิเคราะห์และจัดระบบเพื่อให้สามารถจัดบริการให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

วิธีการสำรวจข้อมูลตนเอง

1. สำรวจข้อมูลจากระเบียนหรือทะเบียนประวัติในกรณีและผู้ขอรับบริการมีสภาพเป็นนักศึกษา

2. สำรวจข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รับบริการตามรายละเอียดของเครื่องมือการสัมภาษณ์

3. สำรวจข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความถนัด ความสนใจ และเจตคติของผู้รับบริการ

4. สำรวจข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเพื่อทดสอบวัดความสามารถ ความชำนาญ ความถนัด สติปัญญา ฯลฯ

2. บริการสนเทศ

ความหมาย

เป็นบริการจัดหา รวบรวม และนำเสนอข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับบริการ
 แน่แนว่าได้รับข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง และรายละเอียดต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์
 ต่อการดำรงชีวิตของบุคคลนั้น ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา การเลือกประกอบอาชีพ
 การพัฒนาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคม ตลอดจนการปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของบริการสนเทศ

1. เพื่อให้ผู้รับบริการแนแนว่าได้มีข้อมูลข่าวสารที่กว้างขวางเพียงพอที่จะใช้เช่น
 ประกอบการตัดสินใจ
2. เพื่อให้ผู้รับบริการแนแนว่าได้มีข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ต่อเนื่อง ทันต่อ
 เหตุการณ์ และมีความเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

หลักการบริการสนเทศ

1. ข้อมูลที่นำมาเสนอจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงต่อความเป็นจริง
2. ข้อมูลที่นำมาเสนอจะต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย เหมาะกับกาลเวลาและ
 เหตุการณ์ปัจจุบัน
3. ข้อมูลที่นำมาเสนอต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
4. ข้อมูลที่นำมาเสนอจะต้องกว้างขวางมีหลายๆ ด้าน และมีรายละเอียดมาก ๆ

วิธีให้ข้อมสนเทศ

1. การบรรณนิเทศและบัจฉิมนิเทศ เป็นบริการให้ข่าวสารข้อมูลแก่นักศึกษาที่เริ่ม
 เรียนให้ได้ทราบเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียน วิธีการเรียน ระเบียบหลักสูตรต่าง ๆ ของ
 สถานศึกษาที่รู้จักอาคารสถานที่ บุคลากร และการปฏิบัติตนในระหว่างการเรียน สำหรับ
 การบัจฉิมนิเทศ เป็นบริการให้ข่าวสารข้อมูลแก่นักศึกษาที่จบการศึกษาให้ได้ทราบถึงเรื่อง
 การศึกษาต่อ การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ การปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพ การหาข้อมูลเพิ่ม
 เต็มระหว่างการเรียนหรือการประกอบอาชีพ การบรรณนิเทศและบัจฉิมนิเทศ มีวิธีการจัดดังนี้

1.1 จัดตั้งกรรมการเพื่อรับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ เช่น สถานที่ อุปกรณ์
วิทยากรในการปฐมนิเทศ

1.2 จัดเตรียมคู่มือ เอกสาร ที่มีข้อมูลที่ควรทราบ

1.3 จัดนิทรรศการต่าง ๆ เพื่อให้ข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์

1.4 ผู้บริการ เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายชี้แจงรายละเอียด

1.5 ประเมินผลการปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ โดยใช้แบบสอบถามสั้น ๆ

การสังเกต และการสัมภาษณ์

1.6 การปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ อาจเชิญวิทยากรเฉพาะเรื่องมาให้
ความรู้

2. การจัดทัศนศึกษาหรือทัวร์อาชีพ เป็นการรวมกลุ่มนักศึกษาและประชาชนที่มา
รับบริการไปศึกษาดูงานตามสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการ เพื่อให้เป็นข้อมูลที่แท้จริง
แล้วนำกลับมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ หรือ
เปลี่ยนอาชีพ วิธีการจัดทัศนศึกษาหรือทัวร์อาชีพอาจกระทำได้ดังนี้

2.1 สืบค้น รวบรวมแหล่งความรู้ สถานประกอบการและแหล่งวิทยาการ

2.2 สืบค้นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ประสานงานแหล่งความรู้ที่จะไปทัศนศึกษา

2.4 เตรียมเอกสารเกี่ยวกับการกำหนดการไปทัศนศึกษา รวมทั้งแบบฟอร์ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5 เตรียมยานพาหนะที่จะไป

2.6 ประชุมชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขอบข่ายของการไปทัศนศึกษา

2.7 นำข้อมูลกลับมาร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย เพื่อหาข้อสรุปในการ

ตัดสินใจ

2.8 จัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น จัดกลุ่มสนใจเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม

3. การจัดวันพบผู้รู้ เป็นการรวมกลุ่มผู้สนใจและเชิญผู้รู้จากสาขาวิชาชีพ
ต่าง ๆ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ มีวิธีการจัดดังนี้

3.1 สืบค้นความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อกำหนดเนื้อหา

3.2 สืบค้นผู้รู้หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น

3.3 ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบ

3.4 ประสานงานเชิญผู้รู้มาพบกลุ่มเป้าหมายหรือหากกลุ่มเป้าหมายไปพบผู้รู้

3.5 ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปในการตัดสินใจ

4. การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และบุคลิกภาพให้นักศึกษาและประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีแนวคิดและเห็นช่องทางการเลือกและปรับตัวเองทางด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ลักษณะการจัดนิทรรศการอาจจัดขึ้นในลักษณะประจำที่หรือเคลื่อนที่ ดังนี้

4.1 การจัดประจำที่ เป็นการจัดนิทรรศการในศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ ศูนย์การเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม หรือห้องเรียน การจัดอาจจัดแบบถาวร หรือจะจัดเป็นครั้งคราวตามฤดูกาลที่เปลี่ยนไป

4.2 การจัดเคลื่อนที่ เป็นการจัดนิทรรศการในพื้นที่เป้าหมายโดยจัดไปพร้อมกับหน่วยเคลื่อนที่ รูปแบบและเนื้อหาที่จัดต้องเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและสะดวกในการนำไปใช้

วิธีจัดนิทรรศการ อาจกระทำได้ดังนี้

1. สืบรวจกลุ่มเป้าหมาย
2. กำหนดเนื้อหาของนิทรรศการและเป้าหมายของการจัด
3. สืบรวจและรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาจัด
4. กำหนดวิธีการนำเสนอข้อมูล
5. ประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบ
6. จัดกิจกรรมเสริมนิทรรศการ เช่น ตอบปัญหา จัดกลุ่มสนทนา บริการ

เอกสาร

7. ประเมินผลการจัดนิทรรศการ โดยใช้แบบสอบถามสั้น หรือสัมภาษณ์

5. การให้บริการสนเทศ ด้วยวิธีอื่น ๆ

5.1 การจัดกลุ่มพัฒนาอาชีพ เป็นการรวมกลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพของตนได้ดียิ่งขึ้น

5.2 การพบกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่มผู้รับบริการแนะแนวเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ อภิปรายประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา

สภาวะอาชีพ แนวโน้มของอาชีพ ตลาดแรงงาน อาชีพอิสระ เพื่อจะได้มีข้อมูลเพียงพอประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพ

5.3 การบริการข้อมูลด้านการศึกษาและอาชีพด้วยวิดีโอ สไลด์ หรือภาพยนตร์ โดยการรวบรวมเทปวิดีโอ สไลด์ หรือภาพยนตร์เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพไว้บริการ อาจจัดในลักษณะที่ทำให้บริการเป็นรายบุคคล หรือจัดบริการเป็นกลุ่ม โดยมีการประชาสัมพันธ์กำหนดการให้บริการเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

5.4 การบริการข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับด้านการศึกษาและอาชีพที่เป็นปัจจุบันบันทึกลงในแถบ หรือแผ่นเก็บข้อมูลที่สามารถจะเรียกข้อมูลมาใช้ได้ตามความต้องการของผู้รับบริการ

5.5 การบริการข้อมูลด้วยสื่อ สิ่งพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ เช่น คู่มือการศึกษาต่อ วารสารเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ประกาศรับสมัครงาน เป็นต้น

3. บริการให้คำปรึกษา

ความหมาย

เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่ประสบปัญหาให้สามารถเข้าใจสภาพปัญหา มองเห็นทางเลือกในการแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของบริการให้คำปรึกษา

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้น เข้าใจสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริงและมีความพอใจในชีวิต
2. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาจนสามารถแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่ได้
3. เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
4. เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

หลักการบริการให้คำปรึกษา

1. การให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้รับคำปรึกษามีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองโดยขอความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษา
2. การให้คำปรึกษาต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้มีข้อมูลอย่างกว้างขวางเพียงพอที่จะนำไปสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
3. การให้คำปรึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการได้รู้จักและเข้าใจตนเองและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้สามารถปรับปรุงตนเองและแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องตระหนักว่าผู้รับคำปรึกษามีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีสิทธิ และสามารถที่จะตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง
5. ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลเป็นสำคัญ เคารพสิทธิส่วนบุคคล และไม่แนะนำประสบการณ์ หรือทัศนคติของตนเองไปตัดสิน หรือประเมินพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษา

ประเภทของการให้คำปรึกษา

1. การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลโดยมีการพบปะกันเป็นส่วนตัวระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการพบปะสนทนากันเป็นส่วนตัวระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา ซึ่งอาจใช้วิธีการพบปะสนทนากันเป็นส่วนตัว หรือปรึกษาหารือกันทางโทรศัพท์ หรือโต้ตอบกันทางจดหมายก็ได้
2. การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการที่บุคคลซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการจะแก้ปัญหาคบปัญหาหนึ่งร่วมกัน มาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสดังออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคน หรือปรับปรุงตนเองกับทั้งได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น

การตัดสินใจ

กระบวนการแนะนำการศึกษาออกโรงเรียนถือว่าขั้นตอนการตัดสินใจเป็นขั้นตอนที่เป็นจุดเน้นที่สำคัญหลังจากที่ผู้รับบริการแนะนำได้ผ่านขั้นตอนบริการสำรวจข้อมูลตนเอง

บริการสนเทศ และบริการให้คำปรึกษา หรือได้รับบริการอย่างใดอย่างหนึ่งไปแล้ว ก็จะเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจซึ่งผู้รับบริการแนะแนวต้องตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้หลักการ "คิดเป็น"

ข้อมูลที่น่าสนใจประกอบกระบวนการคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาจะเน้นการผสมกลมกลืนกันระหว่างข้อมูล 3 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของชีวิต เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ สุขภาพ สติปัญญา อุนิสัยใจคอ การปรับตัว ทุนทรัพย์ เป้าหมายในชีวิต ครอบครัว ฯลฯ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลที่มีผลกระทบต่อตัดสินใจ เช่น ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม คุณธรรม แหล่งบริการ ด้านต่างๆ ตลาดแรงงาน ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
3. ข้อมูลทางวิชาการ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความจริงทางวิชาการที่จะนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น หลักวิชาการตามทฤษฎีต่าง ๆ ผลการวิจัยทางวิชาการ หลักวิชาการจากตำราจากผู้รู้ ฯลฯ

วัตถุประสงค์ของกระบวนการตัดสินใจ

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวได้มองเห็นทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการคิดเป็น
2. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการแนะแนวสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

หลักในการตัดสินใจ

1. การตัดสินใจต้องเกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการตามกระบวนการคิดเป็น
2. การตัดสินใจต้องเกิดจากความสมัครใจและความพอใจของผู้รับบริการแนะแนว
3. เมื่อผู้รับบริการแนะแนวได้ตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติแล้ว หากภายหลังพบว่าการตัดสินใจที่ผ่านมานั้นไม่ถูกต้อง หรือได้ผลการปฏิบัติไม่เป็นที่น่าพอใจ ก็อาจแสวง

หาแนวทางเลือกใหม่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมตามกระบวนการคิดเป็นอีกก็ได้

4. บริการวางตัวบุคคล

ความหมาย

เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนบุคคลให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ฯลฯ ของตนเอง และเป็นไปตามแผนการ และโครงการที่ได้กำหนดไว้ เป้าหมายของบริการวางตัวบุคคล คือการช่วยให้บุคคลได้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมกับตน

วัตถุประสงค์ของบริการวางตัวบุคคล

1. เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเลือกแผนการเรียน เลือกวิชาเรียน เลือกวิธีเรียน หรือวิธีการแสวงหาความรู้ เลือกศึกษาต่อ ฯลฯ ได้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในด้านอาชีพ การหางานทำ การฝึกฝนทักษะอาชีพ ฯลฯ
3. เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถวางตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องกับโอกาสและสถานที่ การเข้าร่วมในกิจกรรมหรือชมรม การปรับตัวทางสังคม

หลักการจัดบริการวางตัวบุคคล

1. สืบหาความต้องการบริการวางตัวบุคคลของผู้รับบริการ ด้านการศึกษา อาชีพ สังคม และส่วนตัว
2. สืบหารายละเอียดเกี่ยวกับงานอาชีพ สถานศึกษา สภาพแวดล้อม ความเป็นไปสังคมและชุมชน
3. จัดกิจกรรมเสริมประเภทต่าง ๆ เช่น ประชุม นิทรรศการ เชิญบุคคล หรือผู้รู้มาให้ความรู้ แจกเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการมีประสบการณ์ และมีข้อมูลกว้างขวาง

4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานบริการบุคคลแก่ผู้รับบริการ นายจ้าง และแหล่งงานทั่วไป

5. จัดให้มีการติดตามผลและประเมินผลบริการวางตัวบุคคล เพื่อทราบข้อดี และข้อบกพร่อง เพื่อจะได้พัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. บริการติดตามผล

ความหมาย

เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อตรวจสอบว่าผู้รับบริการแนะแนวได้รับความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการบริการติดตามผล

1. เพื่อประเมินผลบริการแนะแนวที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าสามารถช่วยเหลือผู้รับบริการได้มากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงสภาพของผู้ที่ได้รับบริการแนะแนวไปแล้วว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการของผู้ที่รับบริการแนะแนวไปแล้ว
4. เพื่อนำข้อมูลจากการติดตามผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานแนะแนวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กลุ่มเป้าหมายที่ควรติดตามผล

1. นักศึกษาและประชาชนที่เข้ารับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน
2. นักศึกษาและประชาชนที่ต้องออกกลางคัน ขณะที่ยังรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียนอยู่
3. นักศึกษาและประชาชนที่กำลังรับบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน

วิธีการติดตามผล

1. ใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ โดยสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการทราบ และอาจมอบให้กับผู้รับบริการแนะนำแล้วกำหนดเวลาให้ส่งคืนหรืออาจจัดส่งไปให้ผู้รับบริการแนะนำภายหลังก็ได้ แบบสอบถามหรือแบบสำรวจนี้ควรถามเฉพาะข้อมูลที่เป็นนามีชื่อความสัมพันธ์ ๆ กระทัดรัด และให้สะดวกในการตอบและส่งกลับคืน
2. สัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้รับบริการแนะนำโดยตรง หรือบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้รับบริการแนะนำ
3. จัดประชุมสัมมนา โดยการเชิญผู้ที่เคยผ่านกระบวนการแนะนำ ซึ่งอาจเป็นนักศึกษาปัจจุบัน นักศึกษาเก่า หรือประชาชน มาร่วมประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะนำและแนวทางที่จะพัฒนาบริการแนะนำให้มีประสิทธิภาพต่อไป
4. จัดงานวันคืนสู่เหย้า เป็นการชุมนุมศิษย์เก่าเพื่อความสัมพันธ์สามัคคี แลกเปลี่ยนประสบการณ์และได้ทราบความก้าวหน้าซึ่งกันและกัน และยังได้ข้อมูลในการประเมินผลบริการแนะนำ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงโครงการแนะนำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ความแตกต่างของงานแนะนำในระบบโรงเรียนกับงานแนะนำนอกระบบโรงเรียน

หากจะพิจารณาหลักการของงานแนะนำในระบบโรงเรียนและงานแนะนำนอกระบบโรงเรียนแล้ว จะเห็นว่าไม่ได้มีความแตกต่างกันในเรื่องของหลักการแต่อย่างใดเลย กล่าวคือ ไม่ว่าจะ เป็นงานแนะนำในระบบโรงเรียน หรืองานแนะนำนอกระบบโรงเรียน ต่างก็ยึดหลักการให้ความสำคัญกับการให้บุคคลได้รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม กำหนดทางเลือกและตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองได้ในที่สุด

ความแตกต่างของงานแนะนำในระบบโรงเรียนกับงานแนะนำนอกระบบโรงเรียน จึงน่าจะอยู่ที่รูปแบบของการให้บริการแนะนำและจุดเน้นในกระบวนการให้บริการที่จัดทำให้แก่กลุ่มเป้าหมาย กล่าวคือกลุ่มเป้าหมายของงานแนะนำในระบบโรงเรียน เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่ยังต้องการผู้แนะนำทาง หรือผู้ให้ความช่วยเหลืออย่างมาก และกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและอยู่ในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ผู้แนะนำมีโอกาสใกล้ชิด

กับกลุ่มเป้าหมายและสามารถติดตามพัฒนาการความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่กลุ่มเป้าหมายของงานการศึกษานอกโรงเรียนในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนโดยส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ส่วนใหญ่มองเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งนอกจากจะอยู่ห่างไกลไม่ค่อยได้มีโอกาสรับรู้ว่าจะมีโอกาสอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองแล้ว ก็อาจไม่มีความเคยชินหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีนักกับการพัฒนาตนเองในสภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมากมาย

กลุ่มเป้าหมายของงานการศึกษานอกโรงเรียน จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาหลากหลาย ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวจึงควรที่จะทำความเข้าใจกับจุดเน้นเหล่านี้ให้มาก เพื่อให้การปฏิบัติงานแนะแนวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2534)

บริการแนะแนวในระบบโรงเรียน	บริการแนะแนวนอกระบบโรงเรียน
<p>1. <u>บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล</u></p> <p>1.1 เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียน</p> <p>1.2 เน้นที่บทบาทของครูแนะแนวเป็นผู้เก็บรวบรวม</p> <p>1.3 เน้นการใช้เทคนิคและแบบสอบถามต่าง ๆ</p> <p>2. <u>บริการสนเทศ</u></p> <p>2.1 เน้นที่บทบาทของครูแนะแนวให้ผู้แสวงหาและจัดเตรียมข้อมูล</p> <p>2.2 กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการศึกษา หรือการเรียนในแผนการเรียนที่จะเตรียมไปประกอบอาชีพในอนาคต และปัญหาส่วนตัวอื่น ๆ</p> <p>2.3 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่อยู่ในสถานศึกษา การให้บริการข่าวสารข้อมูล และการติดตามผลทำได้ดีชัดเจน</p>	<p>1. <u>บริการสำรวจข้อมูลตนเอง</u></p> <p>1.1 ไม่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้รับบริการ แต่จะเน้นให้ผู้รับบริการได้พิจารณาวิเคราะห์ตนเองให้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น ยอมรับตัวเอง</p> <p>1.2 เน้นบทบาทของผู้รับบริการในการวิเคราะห์ข้อมูลตนเอง ไม่เน้นที่บทบาทของผู้แนะแนว</p> <p>2. <u>บริการสนเทศ</u></p> <p>2.1 เน้นการจัดหาข่าวสารข้อมูลไว้บริการ และการเสนอแนะแหล่งข้อมูลที่จะไปสำรวจและแสวงหาด้วยตนเอง</p> <p>2.2 เน้นการทำให้ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบ สื่อ เทคนิคและยุทธวิธีในการนำเสนอข้อมูล เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายมีปัญหาและข้อจำกัดในตัวเองที่หลากหลายและกระจัดกระจายอยู่ทั้งในเมืองและชนบท</p>

บริการแนะแนวในระบบโรงเรียน	บริการแนะแนวนอกระบบโรงเรียน
<p>3. <u>บริการให้คำปรึกษา</u></p> <p>3.1 เน้นที่บทบาทของครูแนะแนวเป็นผู้ให้คำปรึกษา</p> <p>3.2 เน้นการให้คำปรึกษาเป็นอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งต้องพึ่งผู้ให้คำปรึกษาอยู่มาก</p> <p>3.3 การให้คำปรึกษา สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่อง สะดวก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้คำปรึกษาอยู่ภายในหาในเวลาว่าง การจัดทำงาน</p>	<p>3. <u>บริการให้คำปรึกษา</u></p> <p>3.1 เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบทำงานหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ดังนั้นจึงมีวุฒิภาวะพร้อมเพียงพอที่จะวิเคราะห์ตนเองและตัดสินใจด้วยตนเองเป็นสำคัญ</p> <p>3.2 การให้คำปรึกษาจะเน้นให้ผู้รับบริการได้พิจารณาข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ข้อมูลตนเอง วิชาการ และสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจด้วยตนเอง</p> <p>3.3 การให้คำปรึกษาโดยใกล้ชิดและต่อเนื่อง ทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากผู้ให้คำปรึกษาและกลุ่มเป้าหมายอยู่ห่างไกลกัน</p> <p>4. <u>บริการวางตัวบุคคล</u></p> <p>4.1 เน้นที่การให้กระบวนการคิด เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล และแสวงหาทางเลือก และตัดสินใจด้วยตนเอง</p> <p>4.2 บริการวางตัวบุคคลของงานแนะแนว การศึกษานอกโรงเรียนไม่ได้จำกัดขอบเขตเฉพาะในกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเท่านั้น แต่จะพิจารณาวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับตัวผู้รับบริการ</p>

บริการแนะแนวในระบบโรงเรียน	บริการแนะแนวนอกระบบโรงเรียน
<p>5. <u>บริการติดตามผล</u></p> <p>5.1 การติดตามผลเพื่อพัฒนาการความก้าวหน้าหรือความสำเร็จ หรือไม่สำเร็จของผู้รับบริการสามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ด้วยการเสนอแนะแหล่งหรือชี้ช่องทางหน่วยงานอื่น ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน</p> <p>5. <u>บริการติดตามผล</u></p> <p>5.1 เน้นการประเมินตนเองของผู้รับบริการว่าตนเองประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร</p> <p>5.2 เน้นการติดตามดูความก้าวหน้า ความสำเร็จ หรือไม่สำเร็จของผู้รับบริการ ด้วยกระบวนการต่าง ๆ เช่น ส่งเอกสารติดต่อจัดงานวันคืนสู่เหย้า จัดประชุม ฯลฯ</p> <p>5.3 เน้นการประเมินตนเองของผู้แนะแนวว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักการหรือไม่</p>

5. คุณลักษณะของบุคลากรแนะแนว

คุณลักษณะของบุคลากรแนะแนว มีความสำคัญต่อการดำเนินงานแนะแนวเป็นอย่างมาก ดังที่ เดล (Dale, 1954) ได้วิเคราะห์การจัดโครงการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมตอนกลางของรัฐอินเดียน่า 31 โรงเรียน ได้สรุปว่า การจัดบุคลากรสำหรับโครงการแนะแนวเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะบุคคลเหล่านี้จะต้องมีส่วนร่วมดำเนินงานแนะแนวที่เป็นไปด้วยดี จึงจำเป็นต้องเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมที่จะเป็นนักแนะแนวที่ดี

วัดกนา พัทธราวิช (2531) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติโดยทั่วๆ ไป ของบุคลากรที่ให้บริการแนะแนวว่ามีดังต่อไปนี้

1. มีวุฒิทางวิชาการ ผู้แนะแนวต้องจบการศึกษาชั้นปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำผ่านการศึกษาวิชาจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ มาแล้ว ผ่านการศึกษาวิชาแนะแนวมาอย่างละเอียด มีความเข้าใจเนื้อหาวิชาดังกล่าวเป็นอย่างดี
2. มีประสบการณ์ เป็นผู้ผ่านประสบการณ์ในด้านการเป็นครูมาก่อน มีประสบการณ์ด้านต่างๆ พอสมควร สามารถจะเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้ดีและรู้แนวทางการแก้ไขปัญหารโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหา
3. มีบุคลิกลักษณะดี ผู้แนะแนวควรเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะดี ท่าทางแคล่วคล่องว่องไว เป็นที่น่าศรัทธาเลื่อมใสของบุคคลที่พบเห็นหรือมาติดต่อ การคัดเลือกผู้แนะแนวควรเน้นที่บุคลิกลักษณะ
4. มีความขยัน ผู้แนะแนวต้องเป็นบุคคลที่มีความขยัน เอาใจใส่ในการทำงาน มีมานะอดทน ไม่ท้อแท้ในหน้าที่ของตนเอง
5. ชอบใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ผู้แนะแนวต้องสนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เท่าทันต่อเหตุการณ์และงานในหน้าที่ของตนเอง
6. เสียสละ งานแนะแนวเป็นงานที่ต้องกระทำต่อเนื่องกัน บุคลากรที่ให้บริการแนะแนวต้องมีเวลามากพอที่จะเสียสละให้กับงานแนะแนวได้ ทั้งนี้เพราะงานแนะแนวนั้นเป็นงานที่ต้องกระทำต่อเนื่องกัน
7. มีอารมณ์ดี งานแนะแนวเป็นงานที่ซับซ้อน ผู้แนะแนวต้องมีอารมณ์เยือกเย็น ราบรื่นแจ่มใส ไม่อารมณ์เสียง่าย ๆ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา

นักแนะแนวเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อบริการแนะแนวในโรงเรียนโดยตรง ซึ่งวัชร ทรัพย์มี (2531) ได้ประมวลบทบาทของนักแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดบริการแนะแนวให้แก่นักเรียน คือ จัดบริการต่อไปนี้
 - 1.1 บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้กลวิธีต่าง ๆ
 - 1.2 บริการทำให้การปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม
 - 1.3 บริการสนเทศ ทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพ และสังคม

1.4 บริการจัดวางตัวบุคคลทางการศึกษา อาชีพ กิจกรรมเสริมหลักสูตรและบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนให้แก่นักเรียน

1.5 บริการติดตามผลนักเรียนหลังจากได้รับบริการแนะแนว

2. ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน

2.1 วางแผนงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนในการจัดโครงการแนะแนว ตลอดจนการวางแผนการประเมินผลบริการแนะแนวเป็นลำดับขั้น

2.2 ร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับบริการแนะแนว

2.3 สืบหาความต้องการบริการแนะแนวของนักเรียนเสนอผู้บริหารโรงเรียน

2.4 เสนอบรรยากาศเกี่ยวกับการบรรจุนักแนะแนว เสนอ ตลอดจนงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการแนะแนว

2.5 ติดต่อประสานงานกับฝ่ายบริหารโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้งานแนะแนวดำเนินไปด้วยดี

3. ประสานงานกับครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

3.1 ส่งเสริมความเข้าใจและทัศนคติที่ดีแก่ครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเกี่ยวกับประโยชน์และลักษณะงานของบริการแนะแนว

3.2 ชี้แจงให้ครูเข้าใจบทบาทของครูที่มีต่อบริการแนะแนวในโรงเรียน

3.3 ร่วมในการจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนเกี่ยวกับบริการแนะแนว

3.4 ำให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือเพื่อช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.5 สนับสนุนให้ครูมาชี้ประโยชน์จากข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ฝ่ายแนะแนวรวบรวมไว้

3.6 สนับสนุนให้ครูเก็บข้อมูลนักเรียนมารวบรวมไว้ในระเบียบสะสม

3.7 ช่วยครูและบรรณาธิการในการแนะแนวและจัดหาเอกสารเกี่ยวกับการแนะแนว มารวบรวมเผยแพร่แก่นักเรียน

- 3.8 ร่วมมือกับครูในการจัดกิจกรรมประจำห้องเรียน
- 3.9 สนับสนุนให้ครูส่งนักเรียนมารับบริการแนะแนว
- 3.10 แจงข้อมูลเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนแก่ครู
- 3.11 เสนอสถิติและข้อมูลต่าง ๆ ที่หน่วยแนะแนวรวบรวมไว้แก่ครู และบุคลากรอื่นๆ เป็นต้นว่า จำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อและประกอบอาชีพ หลังจากจบการศึกษา หรือออกจากโรงเรียน แนวโน้มของอาชีพในปัจจุบัน

4. ประสานงานกับผู้ปกครอง

- 4.1 สร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดประสงค์และลักษณะงานของบริการแนะแนว
- 4.2 ชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าจะร่วมมือกับบริการแนะแนวได้อย่างไร
- 4.3 แจงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน เป็นต้นว่า พัฒนาการด้านต่างๆ ความสนใจ ความถนัด ขอบข่ายของสัมฤทธิ์ผลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตน
- 4.4 แจงให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพของนักเรียน ตลอดจนลักษณะของวิชาที่เรียน ลักษณะอาชีพต่าง ๆ คุณสมบัติของผู้ที่จะศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในแขนงนั้น ๆ
- 4.5 แจงให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงาน เป็นต้นว่า แนวโน้มของตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ
- 4.6 เชิญผู้ปกครองมาปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องเด็ก หรือเชิญมาเป็นวิทยากร

5. ประสานงานกับสถาบันและบุคคลในชุมชน

- 5.1 ติดต่อกับแหล่งวิทยาการ และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการประสานงานกับหน่วยแนะแนว เป็นต้นว่า การเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นวิทยากร การจัดหาทุนต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน การขอชมโรงงานต่าง ๆ ในชุมชน
- 5.2 การส่งตัวนักเรียนไปขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น แพทย์ จิตแพทย์ นักกฎหมาย และประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน

6. การประเมินผลงานแนะแนว

- 6.1 ประเมินผลงานบริการแนะแนวต่าง ๆ อยู่เสมอ
- 6.2 เสนอผลการประเมินผลงานแนะแนวแก่ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนตลอดจนผู้ปกครอง
- 6.3 นำผลที่ได้จากการประเมินผลงานแนะแนวมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงบริการแนะแนวต่อไป
- 6.4 ทำการวิจัยต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของบริการแนะแนว เป็นต้นว่า วิจัยเปรียบเทียบวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำให้การปรึกษา การทำโครงการติดตามผล นักเรียนที่ออกจากโรงเรียน องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

7. การเผยแพร่กิจการแนะแนว

- 7.1 ประชาสัมพันธ์งานแนะแนวแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชน โดยการจัดปฐมนิเทศ จัดทำเอกสารการแนะแนว เขียนบทความแนะแนวออกวารสารวิทยุและโทรทัศน์ เผยแพร่กิจการแนะแนว
- 7.2 จัดนิทรรศการแนะแนว เช่น สัปดาห์แนะแนวการศึกษาต่อ วันอาชีพ
- 7.3 พยายามพินิจกำลังระหว่างนักแนะแนวในการจัดตั้งสมาคมแนะแนว เพื่อเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการแนะแนว และเผยแพร่กิจการแนะแนว

6. หลักเกณฑ์ในการประเมินผลบริการแนะแนว

บริการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วยลักษณะหรือหลักเกณฑ์ ซึ่ง วัชรีย์ ทรัพย์มี(2531) ได้สรุปเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. อัตราส่วนระหว่างนักแนะแนวกับนักเรียนควรเป็น 1 ต่อ 250 หรือ 300 เพื่อให้ปริมาณงานของนักแนะแนวไม่มากเกินไปเกินกำลังที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. นักแนะแนวต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งด้านวุฒิ ประสบการณ์ และบุคลิกภาพ
3. มีเครื่องมือที่ใช้สำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคลที่เชื่อถือได้ มีระเบียบระบบที่ดี
4. การจัดบริการให้คำปรึกษาจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นได้รับรู้ถึงลักษณะ และจุดมุ่งหมาย ตลอดจนถึงจัดเวลาให้บริการอย่างเหมาะสม
5. จัดบริการสนเทศที่มีประสิทธิภาพ คือ มีข้อมูลที่ทันสมัย จัดป้ายประกาศเพื่อให้

ข้อมูล และดึงดูคความสนใจจากนักเรียน จัดแนะแนวหมู่ในลักษณะของกิจกรรมต่าง ๆ

6. ดำเนินบริการจัดวางตัวบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น จัดให้นักเรียนได้เรียนตามหลักสูตรที่เหมาะสม จัดหางานให้นักเรียนทำทั้งนอกเวลาและเต็มเวลา

7. จัดบริการติดตามผลนักเรียนหลังจากได้รับบริการแนะแนว รวมถึงประเมินผลบริการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

8. บริการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพจะต้องจัดให้นักเรียนทุกระดับมีอุปกรณ์และสถานที่พร้อม รวมถึงงบประมาณที่พอเพียงในการจัดซื้ออุปกรณ์ด้วย

9. จัดโครงการแนะแนวให้ครอบคลุมทั้งการป้องกันปัญหา การแก้ปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

10. บริการต่าง ๆ ในการแนะแนวควรจะมีควมสำคัญเท่า ๆ กัน และมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการของบริการต่าง ๆ ให้ดีขึ้นได้

11. บริการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพจะต้องสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

12. จัดการประชาสัมพันธ์บริการแนะแนวด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น เมื่อมีกิจกรรมปฐมนิเทศ การประชุมครู ผู้ปกครอง ฯลฯ

13. ความร่วมมือของบุคลากรอื่น ๆ ที่มีต่อบริการแนะแนว เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรและสถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

7. คุณค่าของการแนะแนว

จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่นำการแนะแนวเข้ามาในการศึกษาประการหนึ่งคือ เพื่อลดความสูญเปล่าทางการศึกษา เนื่องจากนักเรียนไม่รู้จักตนเองดีพอ ในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของการศึกษามองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโลกทางการศึกษากับอาชีพ และไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียนและปัญหาส่วนตัวของตนได้ เป็นต้น ความสูญเสียนั้นที่ร้ายแรงที่มีต่อเนื้อก็คือ ความสูญเปล่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาคนของประเทศ

(สวัสดีสุวรรณอักษร, 2529) ฉะนั้น ถ้าเราต้องการที่จะพัฒนาให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว

การแนะแนวจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถพัฒนาคนในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาความสูญเปล่าทางการศึกษา และปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาด้วย (ซรวแนะแนว, 2529) ดังที่วัชร ทรัพย์มี (2531) ได้ชี้แจงบทบาทของการแนะแนวไว้ดังนี้ คือ

1. การแนะแนวเป็นการช่วยให้นักเรียนมีความมั่นคงทางจิตใจ โดยที่การแนะแนวช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองอย่างแท้จริง รู้ขอบเขตความสามารถ รู้ส่วนดีและส่วนบกพร่องของตน การที่นักเรียนรู้จักตนเองเช่นนี้จะทำให้เกิดความมั่นคงในจิตใจทำให้เป็นตัวของตัวเองและยอมรับเผชิญความจริง ยอมรับในสภาพบกพร่องของตนและพร้อมที่จะปรับปรุง สิ่งใดที่ดีอยู่แล้วจะพยายามรักษาไว้ หรือส่งเสริมให้ดีขึ้น ซึ่งจะ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้ถึงขีดสุด อันเป็นจุดประสงค์ของการศึกษา
2. การแนะแนวเป็นการช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะ ทำให้นักเรียนสามารถใช้วิจารณญาณในการวางแผนในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นการเลือกวิชาเรียน การวางแผนการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพอีกทั้งเป็นบุคคลที่สามารถนำตนเองได้
3. การแนะแนวเป็นการช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ซึ่งจะ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับครูลดลง
4. การแนะแนวเป็นส่วนสำคัญในการทำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษาตลอดจนได้รับข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งจะส่งเสริมการศึกษา เป็นต้นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีเรียน บริการต่างๆ ในโรงเรียนที่ให้แก่แก่นักเรียน
5. บริการแนะแนวเป็นการช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนดียิ่งขึ้น โดยที่นักแนะแนว จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแก่ครู หรือสนับสนุนแนะนำครูในการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน เมื่อครูเข้าใจนักเรียนดีแล้ว จะเป็นการช่วยครูให้จัดกิจกรรมการศึกษาที่เหมาะสม
6. บริการแนะแนวเป็นจักรกลสำคัญในการช่วยครูแก้ปัญหาแก่นักเรียน ซึ่งจะ เป็น การช่วยแก้ปัญหาแก่นักเรียนเหล่านั้นได้ทันเวลาที่ ทั้งเป็นการลดปัญหาในการสอนด้วย
7. หน่วยแนะแนวเป็นแหล่งสำคัญในการหาข้อมูลมาให้ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อ ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และการติดตามผล นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาหรือนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จะเป็นการประเมินผล หลักสูตร หรือประสบการณ์ที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียน

และวัฒนา พัชรานิช (2531) ได้กล่าวว่าการจัดตั้งบริการแนะแนว มีประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยลดความสูญเปล่าทางการศึกษา ทั้งนี้เพราะการทำให้นักเรียนมีโอกาสเลือกวิชาเรียนตามความถนัดและความสามารถ รวมทั้งความสนใจของตนเอง โดยมีบริการแนะแนวคอยให้ความช่วยเหลือในการพิจารณาตัดสินใจเลือกวิชาเรียน ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนเป็นส่วนมาก และมีจำนวนนักเรียนสอบตกน้อยลงกว่าสมัยก่อน ๆ มาก เป็นการลดความสูญเปล่าทางการศึกษา ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศชาติ
2. ช่วยแก้ไขปัญหาสังคม ในการจัดบริการแนะแนว นอกจากจะให้ความช่วยเหลือในการเลือกวิชาเรียนและเลือกอาชีพแล้ว ยังให้บริการทั่ว ๆ ไป ซึ่งทางการให้บริการแนะแนวจะพบปัญหาเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน หย่าร้าง หรือครอบครัวที่ชอกช้ำทะเลาะวิวาทกัน ทำให้เด็กประสบปัญหา หรือปัญหาที่พบเป็นประจำก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ยากจนไม่มีเงินชำระค่าเล่าเรียน ไม่มีหนังสือเรียน อดข้าวกลางวัน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทางบริการแนะแนวได้ให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กเข้าใจสภาพของชีวิตของตนเองอย่างถูกต้อง ช่วยจัดโครงการอาหารกลางวัน และจัดหาทุนการศึกษาให้
3. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกัน ในการจัดบริการแนะแนวจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีงามต่อกันในระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครองและผู้บริหารทุก ๆ ฝ่าย สร้างสัมพันธภาพอันดีงาม ร่วมกันแก้ไขปัญหาลงและขจัดปัญหาให้หมดไป
4. ช่วยให้ความมุ่งหมายของการศึกษาดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง การแนะแนวช่วยให้นักเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี ช่วยแก้ไขปัญหามาก ๆ ด้าน เช่น การจัดชั้นเรียน รวมทั้งร่วมกับทุก ๆ ฝ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาลงและปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

ดวงเดือน พิศาลบุตร (2515) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการแนะแนวไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน ช่วยให้นักเรียนปรับปรุงตัวในทุกด้านได้ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนช่วยในการเตรียมตัวในอนาคตได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ประโยชน์ต่อครู ช่วยให้ผู้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้นในทุกด้าน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนทำให้ประหยัดเวลาและแรงงานของครูในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กที่อยู่ในความปกครองของตนเองและหาทางส่งเสริมให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็ก ช่วยให้ผู้ปกครองประสบความสำเร็จในการเรียนและการประกอบอาชีพทำให้ไม่สิ้นเปลืองทั้งทรัพย์สินและเวลา

4. ประโยชน์ต่อโรงเรียน ช่วยให้โรงเรียนจัดกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้ตามความถนัด ความสามารถของตนเองช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน

5. ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ช่วยให้การลงทุนในด้านการศึกษาได้ผลสมบูรณ์ ป้องกันการสูญเปล่าทางการศึกษา ช่วยลดปัญหาการว่างงาน เพราะการแนะแนวช่วยในเรื่องการจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ทำให้สังคมเป็นสุขและประเทศชาติรุ่งเรือง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวในระบบโรงเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียนและงานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวในระบบโรงเรียน

ศาสตราจารย์ ดร. เข็มทอง (2517) ได้ศึกษาสภาพการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร พระนคร และพลศึกษา พบว่า อุปสรรคของการดำเนินงานแนะแนว คือ ขาดงบประมาณที่เป็นของแผนกแนะแนวโดยเฉพาะ สถานที่ของห้องแนะแนวยังไม่เหมาะสม ขาดอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับการแนะแนว การจัดระบบงานแนะแนวและบริการนิสิตยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานนี้มิได้ศึกษามาทางด้านแนะแนวโดยตรง และขาด

ทักษะบางอย่าง อาจารย์ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เห็นความสำคัญ และมีงานอื่นที่รับผิดชอบมาก ผู้บริหารไม่เข้าใจหน้าที่ของแผนกแนะแนว และให้การสนับสนุนน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับ กองแนะแนวการศึกษาและอาชีพ (2519) ที่ได้สำรวจปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงของการจัดบริการแนะแนวและปัญหา อุปสรรค ความต้องการ และความคิดเห็นของผู้ดำเนินงานแนะแนว ระหว่างปี พ.ศ. 2516 - 2517 พบว่าปัญหา และอุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ไม่สามารถจัดบริการแนะแนวในแต่ละระดับการศึกษาได้ คือ ไม่มีครูแนะแนวหรือเจ้าหน้าที่แนะแนวเพียงพอ ขาดเครื่องมือ สถานที่ และอุปกรณ์ ขาดงบประมาณในการจัดบริการแนะแนว และครูอาจารย์ ยังขาดทัศนคติที่ดีต่อการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน

ในทำนองเดียวกัน จรัล สุขก่องวารี (2519) ซึ่งได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาเด่น ๆ ของครูแนะแนว คือ จำนวนครูแนะแนวมีน้อยเกินไป เจ้าหน้าที่แผนกแนะแนวไม่มี เช่น เสมียนพิมพ์ดีด วัสดุเครื่องใช้ในงานแนะแนวมีไม่พอ คณะครูไม่มีเวลาช่วยงานแนะแนว ครูแนะแนวที่ได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนวมากกว่า และมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า จะพบปัญหาน้อยกว่าครูแนะแนวที่ได้รับการศึกษาอบรมมาน้อย มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการแนะแนวน้อย และมีประสบการณ์ในการสอนน้อย ตามลำดับ

และใกล้เคียงกับ วชิรี ทรัพย์มี (2523) ซึ่งได้ทำรายงานการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง "สภาพการแนะแนวของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย" โดยศึกษาจากตัวแทนของผู้ที่ทำหน้าที่แนะแนวในสถาบันการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวนทั้งสิ้น 87 โรงเรียน วิทยาลัยครู กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 19 แห่ง สถาบันการศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 8 แห่ง สถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 20 แห่ง ประกอบด้วยมหาวิทยาลัย 15 แห่ง และโรงเรียนสาธิต 5 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ผู้แนะแนวประสบในการจัดดำเนินการแนะแนวในสถาบันการศึกษา โดยเรียงตามลำดับความสำคัญของปัญหามีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร
 - 1.1 ผู้แนะแนวมีจำนวนน้อยเกินไป ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้รับบริการ
 - 1.2 ผู้แนะแนวมีภาระอื่นด้วย ไม่ได้ทำหน้าที่แนะแนวเต็มเวลา
 - 1.3 ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานแนะแนว
 - 1.4 หน่วยแนะแนวขาดผู้ช่วยด้านธุรการ เช่น การพิมพ์เอกสาร การกรอก

ระเบียบสะสม

2. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ
 - 2.1 ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นในสถาบันการศึกษาไม่สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานแนะแนว

2.2 นักเรียนหรือนักศึกษาไม่ค่อยมารับบริการแนะแนว

3. ปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์และสถานที่
 - 3.1 ขาดแคลนสถานที่ในการให้คำปรึกษาและแนะแนว
 - 3.2 ขาดแคลนเอกสารและแบบทดสอบที่ใช้ในการแนะแนว

4. ปัญหาเกี่ยวกับวุฒิและประสบการณ์ของผู้แนะแนว
 - 4.1 ผู้แนะแนวบางคนขาดความรู้ทางการแนะแนว
 - 4.2 ผู้แนะแนวบางคนขาดประสบการณ์ทางการแนะแนว

ปัญหาที่การดำเนินงานแนะแนวประสบกันมากที่สุด คือ ปัญหาที่ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรอื่นไม่สนับสนุน และไม่ร่วมมือกับหน่วยงานแนะแนว สาเหตุที่บุคลากรเหล่านี้ไม่ให้ความสนับสนุน หรือร่วมมือกับหน่วยงานแนะแนว ได้แก่ บุคคลเหล่านั้นไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวไม่ได้แสดงผลงานให้ปรากฏและฝ่ายแนะแนวจัดดำเนินงานแนะแนวไปตามลำพัง โดยไม่ได้ให้บุคลากรอื่นมีส่วนรับรู้หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ในทำนองเดียวกัน สุทัศน์ ทิพย์สุวรรณ (2523) ได้ศึกษาปัญหาในการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว และคณะครู มีการติดต่อประสานงานกันน้อย
2. ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้วางโครงการปฏิบัติงานแนะแนวอย่างรัดกุม

3. โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดบริการแนะแนว และมีห้องไม่เพียงพอที่จะจัดเป็นห้องแนะแนวได้โดยเฉพาะ
4. โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์งานแนะแนวทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
5. ครูแนะแนวและคณะครูมีชั่วโมงสอนมากจนไม่มีเวลาทำงานแนะแนว
6. ครูแนะแนวไม่ได้ศึกษาทางวิชาการแนะแนวโดยเฉพาะ จึงพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน นอกจากนี้คณะครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนวในโรงเรียนด้วย
7. นักเรียนไม่ได้รับการสำรวจปัญหาและความต้องการของนักเรียนประกอบกับมีนักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของครูแนะแนวมากเกินไป นักเรียนจึงมักแก้ปัญหาด้วยตนเองมากกว่าปรึกษาครูแนะแนว
8. โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรในการช่วยเหลือนักเรียนในด้านพัฒนาการต่าง ๆ และการติดตามผลนักเรียนไม่ได้ผลเต็มที่ เพราะขาดความร่วมมือจากนักเรียน

ซึ่งใกล้เคียงกับ สุรเชษฐ จิตตะวิภูล (2525) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการแนะแนวนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับการแนะแนวนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ของผู้บริหาร การศึกษานิสิตนักศึกษากรุงเทพมหานคร ศึกษาพิเศษ ครูใหญ่ และครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาด้านการแนะแนวพบว่า การจัดโครงการแนะแนวนักเรียนปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรอยู่มากที่สุด โรงเรียนยังไม่มีตำแหน่งครูแนะแนว การปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับหลักการแนะแนวและจุดมุ่งหมายในการจัดของโรงเรียน บุคลากรที่ทำหน้าที่แนะแนวอยู่ในขณะนี้ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากมีชั่วโมงสอนมากเกินไปจึงทำงานไม่ได้เต็มที่ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดเงิน งบประมาณ อุปกรณ์แนะแนว ห้องแนะแนว เวลา และสถานที่จัดกิจกรรมอยู่อีกมาก

อัจฉรา สวามิวิศตุ์ (2529) ได้ทำวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถภาพของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง ครู และผู้บริหาร ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวประกอบของสมรรถภาพของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของครูแนะแนวมี 7 ตัวประกอบ ซึ่งเรียงตามลำดับความสำคัญมากที่สุด และรองลงไปคือ ทักษะในการปฏิบัติงานแนะแนว คุณลักษณะและทัศนคติต่องานแนะแนวบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับงานแนะแนว ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และทักษะในด้านการเรียนการสอน

2. ตัวประกอบของสมรรถภาพของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอนมี 4 ตัวประกอบ ซึ่งเรียงตามลำดับความสำคัญมากที่สุด และรองลงไปคือ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์และทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ทักษะในการปฏิบัติงานแนะแนว ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและงานแนะแนว และทักษะในด้านการเรียนการสอน

3. ตัวประกอบของสมรรถภาพของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารมี 5 ตัวประกอบ ซึ่งเรียงตามลำดับความสำคัญมากที่สุด และรองลงไปคือ บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์และทัศนคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ทักษะในการปฏิบัติงานแนะแนว ความรู้เกี่ยวกับงานแนะแนว ทักษะในด้านการเรียนการสอน และงานบริหารของฝ่ายแนะแนว

ภานุพันธ์ สุวรรณภูมิ (2530) ได้ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงาน ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของครูแนะแนวในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูแนะแนวในด้านต่างๆ ครูแนะแนวประสบปัญหามากที่สุดในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. ด้านงานข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน-นักศึกษา ได้แก่ 1. ไม่มีความสะดวกในการเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียน-นักศึกษาเพื่อทราบข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ ขาดแหล่งบริการให้ยืมแบบทดสอบเพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูล นักเรียน-นักศึกษา

2. ด้านงานอาชีพสนเทศ ครูแนะแนวประสบปัญหา ได้แก่ 1. การจัดเสนอข้อมูลอาชีพสนเทศไม่ตรงตามความต้องการของนักเรียน-นักศึกษา ขาดความรู้ แหล่งข้อมูลด้านการศึกษาและการอาชีพเพื่อรวบรวมและเผยแพร่แก่นักเรียน-นักศึกษา

3. ด้านงานให้คำปรึกษา ได้แก่ 1. การกำหนดเวลาสำหรับการให้คำปรึกษาไม่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน-นักศึกษา ครูแนะแนวไม่ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาของนักเรียน-นักศึกษา

4. ด้านงานจัดหางาน ได้แก่ ตลาดแรงงานนี้ไม่เพียงพอในการจัดหางานให้นักเรียน-นักศึกษาทำงานในเวลาว่างหรือรับเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ขาดแหล่งสนับสนุนในการให้ทุนเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ

5. ด้านงานติดตามและประเมินผล ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากนักเรียน - นักศึกษา ในการส่งข้อมูลกลับคืน นักเรียน-นักศึกษาตอบแบบสอบถามไม่ทันตามเวลาที่กำหนดให้

6. ในการปฏิบัติงานแนะแนวด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูแนะแนวประสบปัญหามากที่สุดตามลำดับดังนี้ ผู้ปกครองไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวที่วิทยาลัยจัดขึ้น ความไม่เข้าใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับระดับสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของบุตรหลานตน การไม่เอื้ออำนวยของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นต่อการเลือกประกอบอาชีพ นักเรียน-นักศึกษามีความกระตือรือร้นไม่สอดคล้องกับครูแนะแนวเพื่อรับบริการ และการจัดอัตรากำลังครูแนะแนวและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน

7. ความคิดเห็นของครูแนะแนวเกี่ยวกับปัญหาอื่น ๆ ครูแนะแนวประสบปัญหามากที่สุดดังนี้ ครูแนะแนวมีชั่วโมงสอนและหน้าที่พิเศษอื่น ๆ มาก การจัดอบรมนักเรียน-นักศึกษามีน้อยเพราะไม่มีชั่วโมงแนะแนว คณะครูและหน่วยงานอื่นส่วนมากยังไม่เข้าใจและเห็นความสำคัญของการแนะแนวจึงให้ความร่วมมือน้อย และขาดงบประมาณในการปฏิบัติงานเผยแพร่งานแนะแนว

ในทำนองเดียวกัน รวีวรรณ ลักษณะพรหม (2530) ได้ศึกษาปัญหาการจัดบริการแนะแนวของครูแนะแนวโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การจัดบริการแนะแนวในด้านต่าง ๆ ครูแนะแนวประสบปัญหามากที่สุดในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านจัดบริการรวบรวมข้อมูลนักเรียน ได้แก่ การจัดตารางเวลาไม่เหมาะสมในการสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล ขาดแหล่งบริการให้แบบทดสอบที่จะนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียน และปัญหาการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียน

2. ด้านบริการสนเทศ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านศิลปะในการจัดป้ายสนเทศ ครูแนะแนวไม่มีเวลาในการหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันได้ทันตามความต้องการของนักเรียน ขาดงบประมาณในการเชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียน

3. ด้านบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ การจัดอัตราค่าจ้างครูแนะแนวไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ไม่มีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และการติดตามผลการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนไม่ทั่วถึง

4. ด้านบริการวางตัวบุคคล ได้แก่ ไม่สามารถจัดหาสถานที่ให้นักเรียนทำงานหารายได้พิเศษในเวลาปิดภาคเรียน ขาดเงินทุนสำรองเพื่อให้นักเรียนยืมเงินกรณีจำเป็น ขาดงบประมาณในการตอบแทนวิทยากร

5. ด้านบริการติดตามผลและประเมินผล ได้แก่ ไม่มียานพาหนะในการให้ครูแนะแนวออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน นักเรียนกรอกข้อมูลส่งกลับคืนไม่ชัดเจนไม่ตรงตามความเป็นจริง และไม่สมบูรณ์

6. ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ อัตราส่วนระหว่างครูแนะแนวกับนักเรียนยังไม่เหมาะสม นักเรียนไม่สนใจเนื้อหากิจกรรมแนะแนว และมีความเบื่อหน่ายเพราะไม่มีคะแนน คณะครูและหน่วยงานอื่นยังไม่เข้าใจงานแนะแนวจึงให้ความร่วมมือน้อย และขาดบุคลากรแนะแนว ทำให้การเผยแพร่งานได้น้อย

นอกจากนี้ มุกดา สุคนธโรสถ (2533) ยังได้ศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยในส่วนที่เป็นปัญหาพบว่า 'ปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับมาก คืออัตราค่าจ้างอาจารย์แนะแนวไม่พอเพียง ระดับรองลงมา คือ ครูอาจารย์บางคนไม่เห็นความสำคัญของงานบริการแนะแนว ขาดการประสานงานที่ดีกับกลุ่มโรงเรียน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ผู้บริหารให้การสนับสนุนงานบริการแนะแนวน้อยกว่างานอื่น และอาจารย์แนะแนวขาดความรู้และพื้นฐานทางการแนะแนว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนวการศึกษาในโรงเรียน

ชาญ นพรัตน์ (2534) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์บริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์แนะแนว จำนวน 10 คน ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์แนะแนวดีเด่น 5 แห่ง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่, ชัยภูมิ, นนทบุรี, นราธิวาส, และยะลา) ผลการวิจัยพบว่าในการให้บริการแนะแนวอาชีพ

ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดได้จัดทำมีการให้บริการสำรวจข้อมูล การจัดบริการ ข่าวสารข้อมูล การให้บริการให้คำปรึกษา ให้บริการการตัดสินใจ และบริการติดตามผลอาชีพ ส่วนสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดบริการแนะแนวอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า ไม่มีงบประมาณโดยตรงเฉพาะในงานแนะแนว ขาดบุคลากรที่มี วุฒิทางแนะแนว ขาดยานพาหนะ ครุภัณฑ์

แสงจันทร์ อินทนนท์ (2534) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์แนะแนว การศึกษาและอาชีพที่จัดขึ้นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและศึกษา ความต้องการ ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพต่อการจัดบริการแนะแนวอาชีพโดยสอบถาม ครูแนะแนวที่ปฏิบัติงานในศูนย์แนะแนวการศึกษา และอาชีพในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัด และศูนย์ฝึกอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด ปราจีนบุรี รวม 162 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานในศูนย์แนะแนว

ครูแนะแนวส่วนใหญ่จบปริญญาตรี เคยผ่านการอบรมหรือศึกษาวิชาการแนะแนวมาแล้ว มีหน้าที่รับผิดชอบงานอื่นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และไม่มี บุคลากรอื่นมาช่วยงานแนะแนว ครูแนะแนวจัดทำแผนงาน โครงการแนะแนวและปฏิทิน ปฏิบัติงาน โครงการส่วนใหญ่เป็นการขยายเครือข่ายแนะแนว และเพิ่มจำนวนผู้รับบริการแนะแนว

ทุกศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดในภาคนี้ มีศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพเป็นเอกเทศ มีการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพแต่ยังจัดได้น้อยและไม่ทั่วถึง ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การขาดบุคลากรช่วยงานแนะแนว ครูแนะแนวยังขาดความรู้ทางการแนะแนวนอกโรงเรียน ขาดอุปกรณ์ สื่อประกอบการแนะแนว ขาดงบประมาณ และมีปัญหาการติดตามผลนักศึกษาหลังเรียนจบแล้ว

2. ความต้องการบริการแนะแนว

ได้พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยมาใช้ บริการแนะแนว และนักศึกษามีความต้องการบริการแนะแนวอาชีพมาก มีความต้องการบริการ ข่าวสารข้อมูลทางอาชีพเพื่อให้เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพมากที่สุด รองลงมาคือ ต้องการให้ครูแนะแนวจัดบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และต้องการคำปรึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

3. ความพึงพอใจในบริการแนะแนว นักศึกษาที่มาใช้บริการแนะแนวของศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพมีความพึงพอใจในบริการแนะแนวอาชีพอยู่ในเกณฑ์สูง และเห็นว่าศูนย์แนะแนวมีประโยชน์ต่อนักศึกษา มีความพึงพอใจในการจัดบริการข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพใหม่ ๆ หรืออาชีพที่น่าสนใจ และพึงพอใจในการจัดให้มีวันพบผู้รู้ หรือผู้สำเร็จงานอาชีพมาบรรยายเกี่ยวกับอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

งานวิจัยในต่างประเทศ

McGlasson (1954) ได้ศึกษาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 24 แห่งในรัฐอินเดียนา ผลการศึกษาปรากฏว่าโรงเรียนแต่ละแห่งตระหนักว่าการแนะแนวเป็นงานที่สำคัญยิ่งงานหนึ่งของโรงเรียน โรงเรียนส่วนมากต้องการเพิ่มบุคลากรแนะแนวหรือให้เวลาทำงานมากขึ้น การจัดบริการแนะแนวเป็นรายบุคคลยังไม่มากเพียงพอ มักจัดเป็นการแนะแนวหมู่ เช่น การประชุมพิเศษ การแนะแนวด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และหน้าที่พลเมือง ปัญหาของผู้แนะแนวก็คือไม่มีเวลาทำงานอย่างเต็มที่ ครูส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจในโครงการแนะแนวของโรงเรียน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรสร้างความเข้าใจร่วมกันของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรจะมีการอบรมครูประจำการให้เข้าใจงานแนะแนวมีการประเมินผลงานแนะแนว การใช้ทรัพยากรในชุมชน และการรวบรวมเรื่องราวของนักเรียนแต่ละคนอย่างละเอียด

Georgiades (1966) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในไซปรัสเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว โดยสอบถามจากครูอาจารย์ในโรงเรียนผลการศึกษาพบว่าอาจารย์ใหญ่และผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นตัวจักรสำคัญต่อการสนับสนุนและประสานงานระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่แนะแนวในโรงเรียนให้ร่วมกันปฏิบัติงานแนะแนวให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

Young (1969) ได้ศึกษาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาในบริติช โคลัมเบีย ผลการศึกษาพบว่าการขยายงานบริการแนะแนวในโรงเรียนต่างๆ ไม่ได้

ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการบริหาร ความแตกต่างของโครงการแนะแนวขึ้นอยู่กับการมีบุคลากร
ที่ได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะหรือไม่ และบริการแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาจะ
สมบูรณ์หรือไม่ขึ้นอยู่กับบทบาทของส่วนการศึกษาของรัฐที่มีต่อโครงการแนะแนวของโรงเรียน

Rottschafer (1972) ได้ศึกษาสภาพและขอบข่ายของบริการแนะแนวในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาของสมาคมคริสเตียนแห่งชาติจำนวน 20 โรงเรียน การวิจัยแบ่งเป็น
2 ตอน ตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามครูใหญ่ 20 คน ครู 107 คน
และผู้แนะแนว 25 คน ตอนที่สองเป็นการศึกษาทัศนคติของบุคลากรดังกล่าวที่มีต่อโครงการ
แนะแนวในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูใหญ่ทุกคนเห็นความจำเป็นของบริการแนะแนว และพยายามที่จะสนับสนุนให้
โครงการนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. มีโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างเพียง 25 เบอร์์เซนต์เท่านั้นที่มีผู้แนะแนวเต็มเวลา
3. ครูส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวทางวิชาการมาเพื่อรับผิดชอบในการจัดบริการ
แนะแนว
4. ทัศนคติของครูใหญ่ ครูแนะแนว และครูที่มีต่อโครงการแนะแนวในโรงเรียน
ไม่มีความแตกต่างกัน
5. ความมั่นคงของโครงการแนะแนว ขึ้นอยู่กับทัศนคติของครูใหญ่ที่มีต่อโครงการ
แนะแนวการจัดบริการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน
อย่างมีระบบ และการให้ข่าวสารทางการศึกษา และอาชีพอย่างกว้างขวาง ส่วนสาเหตุที่ทำให้
โครงการแนะแนวในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง เพราะขาดบุคลากรที่จะมา
ดำเนินงาน โรงเรียนมีผู้แนะแนวเต็มเวลาน้อยไม่มีการฝึกอบรมครูประจำการ และขาดการ
ติดตามผลนักเรียนที่เรียนสำเร็จหรือออกกลางคัน

Menne (1975) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาลักษณะความสามารถที่ถือว่ามีสำคัญ
มากสำหรับการเป็นผู้นำให้คำปรึกษา พบว่า ลักษณะความสามารถที่สำคัญเรียงตามลำดับจาก
มากไปหาน้อย 12 หัวข้อ ได้แก่ จรรยาในวิชาชีพ ความเข้าใจในตนเอง คุณลักษณะส่วนตัว
การฟังและการสื่อความหมาย ทักษะในการทดสอบ ความเข้าใจอย่างกว้างขวางในการให้

คำปรึกษา ความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ทางพฤติกรรม ความรอบรู้ในความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ความรอบรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอน ได้ประกาศนโยบายบัตรทางวิชาชีพ ผ่านการฝึกทางวิชาชีพ และมีความสามารถด้านการแนะแนวทางอาชีพ สุดท้ายเขากล่าวว่า ผลของการศึกษาครั้งนี้จะเป็นก้าวหนึ่งของการพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินการคัดเลือกบุคคลเข้ารับการศึกษาอบรมการให้คำปรึกษา การให้การศึกษอบรมตลอดจนการประเมินผล

Mangusso (1972) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ในมลรัฐเท็กซัส พบว่า ผู้ให้คำปรึกษาควรมีประสบการณ์ด้านการสอนและมีประสบการณ์ด้านการให้คำแนะนำปรึกษา

สรุป การจัดบริการแนะแนวในระบบโรงเรียนและการแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน มีประโยชน์และคุณค่าต่อการจัดการศึกษาและนักเรียน นักศึกษาที่มารับบริการทุกคน เพราะบริการแนะแนวจะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นมองเห็นแนวทางในการเลือกที่เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเองแต่ในปัจจุบันงานแนะแนวยังประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่แนะแนว จำนวนบุคลากรแนะแนว ความร่วมมือจากบุคคลในและนอกหน่วยงาน รวมไปถึงความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้งานแนะแนวในปัจจุบันนี้ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร